

الف (معنای امر به معروف و نهی از منکر چیست ؟

« معروف » آن است که عقل و شرع آن را نیک و خوب بداند و « منکر » آن است که عقل و شرع آن را ناپسند و بد بداند . بنابراین آنچه که نیک است - اعم از امور فرهنگی ، اعتقادی ، اقتصادی ، عبادی ، اخلاقی ، سیاسی ، جسمی ، روانی و ... - معروف است و کلیه آنچه که ناپسند است ، مشمول منکر می گردد . پس امر به معروف ، به معنای « فرمان دادن به کار خوب » و نهی از منکر ، به معنای « بازداشتن از کار بد » است.

ب (چه چیزهایی معروف و چه چیزهایی منکر به شمار می رود.

بهترین راه برای به دست آوردن مصداق های معروف و منکر ، مراجعه به شرع مقدس است . بعضی از معروف ها عبارت است از : تقوا یعنی انجام واجبات و ترک محرمات ، احسان و نیکی ، توکل ، حسن ظن به خدا ، توبه ، تلاوت قرآن ، شکر خدا ، مشورت ، دعا ، اخلاق نیک ، بردباری ، ایستادگی در راه دین ، خوف از خدا ، انفاق ، اندیشیدن و تفکر ، عفو و بخشش ، فرو بردن خشم ، جهاد ، نماز ، روزه و ... بخشی از منکر ها نیز عبارت است از : کفر ، نفاق ، دوستی با کافران و ستم ، خیانت به بیت المال ، کتمان حق ، دین فروشی ، بخل ، کرنش در برابر دشمن ، بدگمانی ، دروغ ، تهمت ، ایجاد اختلاف ، ریاست طلبی ، حسادت ، قطع رحم و ...

ج (چند تذکر در مورد امر به معروف و نهی از منکر :

۱ . این فریضه از تکالیف همگانی است و همه مسلمانان باید آن را پاس بدارند . این چنین نیست که در زمان اقتدار حاکمیت اسلامی ، این فریضه تنها بر دوش نیروهای انتظامی و قوه قضاییه و سایر نهادهای دولتی قرار داشته باشد ؛ بلکه تک تک آحاد مردم به انجام این فریضه موظفند . امر به معروف و نهی از منکر ، واجب کفایی است و چنانچه عده ای به اجرای آن بپردازند و به گسترش معروف و از بین بردن منکر اقدام ورزند ، انجام دادن آن از دیگران ساقط می شود .

۲ . در اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر ، بین زن و مرد تفاوتی نیست و هر دو گروه در این راستا وظیفه و مسؤولیت دارند.

۳ . یکی از مراتب امر به معروف و نهی از منکر اقدام و برخورد عملی با شخص گناه کار است ؛ ولی به فتوای مراجع تقلید ، این امر باید (۱) با اجازه حاکم شرع و مسؤولان اسلامی انجام گیرد و بدون اجازه آنها جایز نیست.(۲)

۴ . این فریضه دارای شرایطی است که بدون فراهم آمدن آنها ، انجام دادن آن بر شخص واجب نیست ، بلکه در برخی موارد نیز حرام است.

۱ - مراتب امر به معروف

پرسش ۱ مراتب امر به معروف و نهی از منکر کدام است؟

مراتب امر به معروف و نهی از منکر عبارت است از:

۱ . انکار قلبی گناه و منکر و علاقه قلبی به معروف ،

۲ . انکار زبانی گناه و امر زبانی به معروف ،

۳ . اقدام عملی که همان طور که قبلاً گفته شد باید با اجازه حاکم شرع انجام پذیرد .

۲ - شرایط امر به معروف

پرسش ۲ . شرایط امر به معروف و نهی از منکر کدام است؟

۱. آمر و ناهی باید معروف و منکر را بشناسد.

۲. احتمال دهد امر و نهی او تأثیر دارد.

۳. امر و نهی مفسده ای (ضرر جانی ، مالی مهم و آبرویی) نداشته باشد.

۴ . تارک معروف و عامل منکر ، بر ادامه شیوه خود اصرار داشته باشد.

۳ - موارد امر به معروف

پرسش ۳ . از نظر شرعی امر به کدام یک از معروف ها و نهی از کدام منکرها واجب است؟

در واجبات و محرمات امر و نهی واجب است و در مستحبات امر و نهی از مستحب است . (۳)

۴ - شرایط امر به معروف (شرایط امر به معروف نسبت به کسی که آگاهی ندارد)

پرسش ۴ . آیا برکسی که از احکام شرعی و راه و روش امر به معروف آگاهی ندارد ، امر به معروف واجب است؟

خیر واجب نیست ؛ ولی باید شرایط و مسائل امر به معروف را یاد بگیرد تا دچار اشتباه نگردد.(۴)

۵ - وظیفه امر به معروف

پرسش ۵ . اگر کسی عملی را مرتکب شود که مرجع تقلید شخص دیگری آن را حرام می داند؛ ولی به نظر مرجع تقلید خودش جایز است ؛ آیا باید او را از آن عمل نهی کند؟

خیر ، نهی از منکر در این مورد واجب نیست.(۵)

پرسش ۶ . آیا کسی که خودش به معروف عمل نمی کند و مرتکب گناه می شود ؛ حق دارد دیگران را امر و نهی کند؟

آری ، بر او هم واجب است که با تحقق شرایط ، امر به معروف و نهی از منکر کند . البته باید بداند که اگر بخواهد سخنش در قلب دیگران جای گیرد و تأثیر بگذارد ، با عمل و رفتار خود می تواند ، به این هدف دست یابد.(۶)

۷ - وظیفه نیروی انتظامی

پرسش ۷ . در زمان حکومت اسلامی ، اگر نیروی انتظامی در برخورد با مفسد اجتماعی از خود جدیت نشان ندهد ، وظیفه مردم چیست؟ آیا باید براساس فریضه امر به معروف و نهی از منکر اقدام کنند؟

بر همه مکلفان ، امر به معروف و نهی از منکر واجب است و اگر نیروی انتظامی به این فریضه عمل نکند ، تکلیف از دیگران ساقط نمی شود ؛ بلکه با فراهم بودن شرایط آن بر سایرین نیز واجب است البته چنانچه نیاز به اقدام و برخورد فیزیکی باشد ، این امر بدون اجازه حاکم شرع جایز نیست.(۷)

۸ - امر به معروف بد حجاب

پرسش ۸. وظیفه مردم در قبال بد حجابی و مفسد موجود در جامعه چیست؟

وظیفه هر فردی امر به معروف و نهی از منکر است ؛ ولی باید به شرایط و مراتب آن توجه داشت باشد.(۸)

۹ - نگاه به نامحرم

پرسش ۹ . هرگاه نهی از منکر باعث نگاه به زنان کم توجه و آرایش کرده شود ، آیا باز هم واجب است؟

نهی از منکر ، ملازم با نگاه کردن نیست و نگاه های قهری و اتفاقی ، اشکال ندارد.(۹)

۱۰ - امر به معروف پدر و مادر

پرسش ۱۰ . اگر پدر و مادر انسان مرتکب گناه شوند ، آیا نهی از منکر آنان بی احترامی محسوب نمی شود؟

خیر ، نهی از منکر آنان - با فراهم بودن شرایط آن - بر فرزند واجب است البته سعی کند این کار را با سخن نرم و اخلاق نیک ، انجام دهد و این امر ، بی احترامی به آنان محسوب نمی شود و اگر تأثیر نکرد وظیفه دیگری ندارد.(۱۰)

۱۱ - تکرار امر به معروف

پرسش ۱۱ . در فریضه امر به معروف و نهی از منکر ، آیا یک بار تذکر دادن کافی است ، یا باید چندین بار تکرار کند؟

اگر در تکرار تذکر ، احتمال اثر می دهد ، باید تکرار کند.(۱۱)

۱۲ - حکم غیبت

پرسش ۱۲ . کسی که از شخصی غیبت کرده یا شنیده است ، آیا باید رضایت فرد غیبت شده را به دست آورد؟

خیر ، کسب رضایت او واجب نیست ؛ ولی باید از این گناه توبه کند.(۱۲)

۱۳ - دروغ مصلحتی

پرسش ۱۳ . دروغ مصلحتی چه حکمی دارد؟

« دروغ مصلحتی » به معنای رایج نزد مردم - که در واقع « دروغ منفعتی » است - حرام است. موارد جواز از دروغ در اسلام مشخص است ؛ از جمله آنها وجود مصلحت اهم (مثل حفظ جان مؤمن و یا رفع نزاع بین دو مسلمان) است.(۱۳)

۱۴ - لباس شهرت

پرسش ۱۴ . منظور از لباس شهرت چه لباسی است؟

لباس شهرت ، لباسی است که پوشیدن آن برای شخص - به جهت جنس پارچه ، رنگ ، کیفیت دوخت و یا مندرس بودنش - معمول نبوده و خلاف شأن انسان به حساب آید ؛ به طوری که اگر آن را در برابر مردم بپوشد ، توجه آنان را به خود جلب کرده اشته و انگشت نما می شود.(۱۴)

پرسش ۱۵ . حکم پوشیدن لباس شهرت را بیان کنید؟

پوشیدن لباسی که موجب شهرت و انگشت نمایی شود ، حرام است.(۱۵)

تبصره پوشیدن لباسی که موجب هتک حرمت و خواری شخص شود ، به فتوای همه مراجع حرام است.

۱۶ - لباس جنس مخالف

پرسش ۱۶ - پوشیدن هر لباس زنان برای مردان و بالعکس چه حکمی دارد؟

بنا بر احتیاط واجب پوشیدن لباس مختص به جنس مخالف، در صورتی که آن را زنی و پوشش قرار دهد جایز نیست.(۱۶)